

بررسی تأثیر مشارکت مردم و پلیس در راستای کاهش جرائم در شهر بوشهر از سال ۸۵ تا ۹۲

حسین مرادی^۱، اسماعیل عبدالهی^۲، مریم صفایی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۲/۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۳/۱۰

چکیده

سازمان پلیس یکی از مهم‌ترین نهادهای حکومتی است که وظایف و مأموریت‌های گسترده‌ای نظیر استقرار نظم، امنیت، تأمین آسایش عمومی و فردی و پیشگیری از وقوع جرائم و ... را بر عهده دارد. با اندکی تأمل در وظایف و مأموریت‌های فوق، به وضوح می‌توان دریافت که ایجاد نظم و امنیت جوهره اصلی مأموریت‌های پلیس را تشکیل می‌دهد، لذا مشارکت عمومی با پلیس ضامن امنیت اجتماعی پایدار است و شناخت پلیس از شاخص‌های موثر بر افزایش این عامل و مشارکت‌های مردمی و راهکارهای حفظ و ارتقاء این مشارکت در جهت نیل به تأمین امنیت مطلوب از اهمیت بالایی برخوردار است. این تحقیق از حیث هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی و پیمایشی است. در این تحقیق برای گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای با استفاده از فیش‌برداری منابع و آزمون نظرسنجی بر مبنای طیف لیکرت استفاده شده است. طی سال‌های اخیر، با گرایش پلیس به رویکرد جامعه محوری چشم‌انداز امیدوارکننده‌ای در روابط پلیس-مردم رقم خورده است. نیروی انتظامی در رویکرد جدید خود با تحولاتی سازمانی، تجدیدنظر در ساختار ناجا و ایجاد رده‌های جدید، تهیه برنامه‌های سالانه، پنج ساله و سند چشم‌انداز در افق سال ۱۴۰۴ هجری شمسی و انجام بازرسی و نظارت‌های دقیق بر عملکرد کارکنان و سازمان، ضمن کوشش برای انجام هر چه مطلوب‌تر، سریع‌تر و بهنگام خدمات پلیسی، در صدد است تا بخشی از وظایف خود را از طریق مردم انجام دهد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد شاخص‌هایی مانند اطلاع‌رسانی نیروی انتظامی از عملکرد پلیس بوشهر، سرعت و صحت عمل مأموران پلیس در مأموریت، وظیفه‌شناسی، جدیت و تلاش مأموران، برنامه‌ریزی برای حضور و مشارکت مردم در عرصه‌های امنیتی، قانونمندی و قانون‌گرایی، رفتار صحیح کارکنان، اقتدار پلیس، میزان شناخت جامعه از جایگاه و منزلت پلیس، وجود اخلاق اسلامی درون پلیس، میزان اعتماد مردم به پلیس، میزان حمایت پلیس از مردم، بر افزایش مشارکت مردم در راستای کاهش جرائم و برقراری امنیت مطلوب موثر است. همچنین نتایج نشان می‌دهد پلیس بوشهر در تحول از رویکرد تهدید محوری به جامعه محوری برای کاهش جرائم به میزان قابل توجه‌ای موفق بوده است.

واژه‌های کلیدی: مشارکت، مردم، پلیس، کاهش جرائم، شهر بوشهر

مقدمه

واژه‌های مترادف با تعامل عمل و عکس‌العمل، ارتباط و مشارکت است و در واقع تعامل نوعی ارتباط دو سویه است. در جهان امروز، مشارکت آحاد جامعه با سازمان‌های متولی اداره امور جامعه ضرورتی انکارناپذیر است و این مشارکت در جهت پیشبرد هر چه بهتر مأموریت‌های سازمان‌ها، نقش موثری دارد. از جمله سازمان‌هایی که زمینه مشارکت مردم در آن بسیار قوی می‌باشد و مشارکت دو جانبه در بهبود وظایف و انجام مأموریت‌های آن درخور ملاحظه است، سازمان پلیس کشور می‌باشد. تحقیق‌های انجام شده نشان می‌دهد (بابایی، ۱۳۸۸). مردم از جهات عمده نظیر زمینه‌های اقتصادی، روانی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی آمادگی نسبی مشارکت با ناجا را دارند. همان طور که گفته شد چون پلیس برای مردم و در میان مردم است باید با مردم مشارکت داشته باشد و این مشارکت دو سویه ضامن تأمین و تقویت امنیت پایدار اجتماعی می‌شود. مسئله قابل توجه، شاخص‌های موثر بر افزایش مشارکت پلیس و مردم است (رحمانی پناه، ۱۳۸۷). یکی از مؤلفه‌های مهم و در واقع پایه مشارکت مردم و ناجا اعتماد می‌باشد که به بررسی مفاهیم و ابعاد آن خواهیم پرداخت سپس به بررسی میزان و چگونگی تأثیر آن‌ها بر مشارکت مردم و پلیس و نهایتاً کاهش جرائم خواهیم پرداخت. در بحث ضرورت و اهمیت تحقیق می‌بایست عنوان نمود که سازمان پلیس یکی از مهم‌ترین نهادهای حکومتی است که وظایف و مأموریت‌های گسترده‌ای نظیر استقرار نظم و امنیت، تأمین آسایش عمومی و فردی، مبارزه با هر گونه خرابکاری، تروریسم و حرکت‌های مخل امنیت، پیشگیری از وقوع جرائم و ... را بر عهده دارد. با اندکی تأمل در وظایف و مأموریت‌های فوق، به وضوح می‌توان دریافت که ایجاد نظم و امنیت جوهره اصلی مأموریت‌های پلیس را تشکیل می‌دهد. نیروی انتظامی متولی امری است که عزت و اقتدار و یا بر عکس نابودی و اضمحلال جوامع و حکومت‌ها بدان وابسته است. چون امنیت مقوله‌ای کاملاً اجتماعی است، لذا مشارکت عمومی و تعامل مردم با پلیس ضامن امنیت اجتماعی پایدار است و شناخت پلیس از شاخص‌های مؤثر بر افزایش این عامل و مشارکت مردمی و راهکارهای حفظ و ارتقاء این تعامل در جهت نیل به تأمین امنیت مطلوب از اهمیت بالایی برخوردار است. و تنها در این صورت است که حاصل تلاش‌های پلیس کار آمد و تعامل و مشارکت عمومی، امنیت اجتماعی را ایجاد می‌کند. تحقیق حاضر به دنبال پاسخ به این سئوالات است که شاخص‌های موثر بر افزایش تعامل و مشارکت مردم با فرماندهی انتظامی استان بوشهر کدام است و نیروی انتظامی تا چه میزان در حفظ و ارتقاء این تعامل و مشارکت موفق بوده است؟

مفهوم مشارکت و اعتماد

مشارکت در لغت به معنای با هم شریک شدن و شرکت کردن با هم می‌باشد. اعتماد در لغت به معنای تکیه کردن، واگذاشتن کار به کسی، آهنگ جایی کردن، اطمینان، واگذاشتن کار به کسی، سپردن چیزی به کسی معنا شده است. (دهخدا و معین). بنابراین وقتی مردم یک جامعه بر تلاش پلیس برای برقراری صادقانه نظم و امنیت نظاره می‌کنند، سطح دانش و مهارت پلیس را در انجام وظایف محوله قابل قبول می‌بینند، از همه مهم‌تر رفتار پلیس با مردم را همراه با نوعی دلسوزی پیشگیرانه و همراه با ادب و رأفت ملاحظه می‌نمایند و می‌بینند که پلیس سعی دارد با تلاش، سرعت و خدمات لازم و بهنگام، نظم و امنیت را در جامعه برقرار کند و خلاصه اینکه در حد مقدورات، خود را برای خدمت کردن مهیا ساخته است، احساس می‌کنند که پلیس تکیه‌گاه مناسبی است و از سپردن این وظیفه خطیر به آنان احساس رضایتمندی می‌نمایند و بدین‌سان اعتماد عمومی نسبت به پلیس جلب شده و برچسب‌های متخلفان شایعه‌پرداز و یا مخالفان ناآگاه و ساده‌لوح، هرگز نخواهد توانست اطمینان و حمایت شهروندان را از اقدامات پلیس از بین ببرد و همواره جامعه این گونه خواهد پنداشت که آنچه پلیس انجام می‌دهد، حتماً به نفع نظم و امنیت عمومی جامعه و شهروندان است. اعتماد عمومی متقابلاً به پلیس انگیزه مضاعف بخشیده و او را در انجام هر چه مطلوب تر وظایف خود تشویق و ترغیب می‌کند؛

به عبارت دیگر بدون اعتماد، هیچ تعامل حقیقی و پایدار، که نتایج مثبت و قابل قبولی را به دنبال داشته باشد، شکل نمی‌گیرد. اعتماد در واقع مبنای هر نوع عامل اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی است (قماشچی، ۱۳۸۸).

مفهوم جرم

جرم در لغت به معنای گناه، خطا، بزه و جمع جرم و جریمه را جرائم گویند. قانون مجازات اسلامی نیز جرم را هر گونه فعل یا ترک فعلی که قانون برای آن مجازات تعیین کرده، تعریف نموده است. بدیهی است هر جامعه در برابر مجرمین و بزه‌کاران نیاز به یک نهاد مقتدر، جهت پیشگیری از جرم و برخورد با مجرمین دارد. این نهاد مقتدر در جوامع بنام پلیس، شهربانی یا انتظامی فعال می‌باشد. اقتدار در لغت به معنای توانا شدن، توانستن، قدرت، قوت و زور و توانایی است. در فرهنگ‌نامه انگلیسی نیز اقتدار، قدرت تعیین و حل و فصل مسایل یا اختلافات و همچنین حق و فرماندهی معنا شده است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۰).

فتح‌اللهی (۱۳۷۶) در پایان‌نامه خود به بررسی تأثیر جایگاه مشارکت مردم در سیاست جنایی سازمان ملل متحد، پرداخت. نتایج نشان داد که مردم و تشکیل‌های مردمی رکن مهمی از جامعه در کنترل و مهار جرم ویژه کاری و اصلاح بزه‌کاران محسوب می‌شوند. جمشیدی (۱۳۸۶) در رساله دکتری خود به بررسی رویکرد مشارکتی در سیاست جنایی ایران پرداخت. نتایج نشان داد که پس از انقلاب اسلامی افزون بر پذیرش هیئت منصفه در رسیدگی به جرائم سیاسی و مطبوعات رویکرد گسترده در باب مشارکت مردم در اقامه و اجرای جرائم حدود، قصاص و دیات به ویژه با مفهوم جرائم گذشت ناپذیر و گذشت پذیر مورد پذیرش قانون‌گذار قرار گرفت.

محمد نسل (۱۳۸۷) در رساله دکتری خود به بررسی پلیس و سیاست جنایی پیشگیرانه پرداخت. نتایج نشان داد که از ابتدا پیشگیری از جرم بوده است و اکنون نیز باید با جدیت همین مأموریت را ادامه دهد. وروایی و همکاران (۱۳۸۸) در مقاله خود به بررسی اثربخشی الگوهای پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم پرداخت. نتایج نشان داد که اتخاذ رویکرد متمرکز جغرافیای به منظور پیشگیری از جرم به افزایش اثربخشی اقدامات پلیسی در پیشگیری از جرم می‌انجامد.

حسینی (۱۳۸۸) در پایان‌نامه خود به بررسی جایگاه پلیس در سیاست جنایی مشارکتی با نگاهی به وضعیت ایران پرداخت. نتایج نشان داد که هر چه این مشارکت برنامه‌ریزی شده باشد نقش آن در پیشگیری از جرائم نیز بیشتر خواهد بود.

مواد و روش‌ها

روش تحقیق حاضر توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل اقشار مختلف مردم شهر بوشهر می‌باشد. برای انتخاب نمونه، روش‌های مختلفی وجود دارد، که در این تحقیق با توجه به تعداد نسبتاً زیاد دانش‌آموزان جهت انتخاب یک نمونه معرف از بین آنان از روش نمونه‌گیری اتفاقی یا احتمالی (تصادفی) استفاده شد. برای تعیین حجم نمونه در شهرستان بوشهر از فرمول کوکران استفاده شد. آمار جمعیت ساکن شهر بوشهر طبق نتایج سرشماری آبان ماه ۸۵ برابر ۲۲۱۰۰۰ نفر بوده است و اکنون ۲۵۰۰۰۰ نفر می‌باشد. بنابراین حجم نمونه در شهر بوشهر ۵۰۰ نفر تعیین شد.

ابزار اندازه‌گیری: آزمون، ابزاری است جهت به دست آوردن نمونه‌ای از رفتار فرد که بر مبنای هدف‌های متفاوتی طرح‌ریزی شده است و اندازه‌گیری، عبارت است از اینکه اعداد مطابق شیوه‌ای دقیق و قابل تکرار به افراد تخصیص داده شود. در این تحقیق به منظور اندازه‌گیری دقیق متغیرهای موجود در سؤالات تحقیق، از آزمون نظرسنجی بر مبنای طیف لیکرت با ۵ گزینه خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم جهت بررسی شاخص‌های موثر بر افزایش تعامل پلیس و مردم استفاده گردید.

جهت بررسی سؤالات این تحقیق، از روش آماری توصیفی ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس یک طرفه و تحلیل واریانس رگرسیون چند متغیری استفاده گردید. در روش آمار توصیفی، از جدول توزیع فراوانی و نمودار هیستوگرام استفاده گردید. به علاوه، میزان میانگین واریانس انحراف معیار هر متغیر نیز محاسبه گردید.

یافته‌ها

۱- آگاهی و شناخت شما از وظایف و عملکرد پلیس به چه میزان است؟

جدول ۱: آگاهی و شناخت شما از وظایف و عملکرد پلیس

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱	۱۲	۵۶	۱۹۴	۱۸۰	۵۶	فراوانی مطلق
۰/۴	۲,۴	۱۱,۲	۳۸,۸	۳۶	۱۱,۲	فراوانی درصدی

۲- میزان آگاهی و شناخت خود را از وظایف و عملکرد پلیس تا چه اندازه ارزیابی می‌کنید؟

جدول ۲: میزان آگاهی و شناخت خود را از وظایف و عملکرد پلیس

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۲	۱۲	۵۶	۱۹۴	۱۸۰	۵۶	فراوانی مطلق
۰/۴	۲,۴	۱۱,۲	۳۸,۸	۳۶	۱۱,۲	فراوانی درصدی

جهت بررسی سؤال اول و دوم، مبنی بر اینکه میزان آگاهی و شناخت خود را از وظایف و عملکرد پلیس و میزان آگاهی شناخت شما به چه میزان است؟ و چگونه ارزیابی می‌کنید؟ بین افزایش تعامل پلیس و مردم با میزان شناخت آن‌ها از وظایف و عملکرد پلیس رابطه وجود دارد. این یافته حاکی از آن است که بیشتر پاسخگویان در حد متوسط و یا زیاد است به وظایف و عملکرد پلیس، آگاهی و شناخت دارند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که هر چه میزان شناخت و آگاهی مردم از وظایف و عملکرد پلیس بیشتر باشد میزان مشارکت آن‌ها نیز با پلیس افزایش می‌یابد.

۳- موقعیت پلیس در تحول رویکرد از تهدید محوری به جامعه محوری چگونه ارزیابی می‌کنید؟

جدول ۳: ارزیابی میزان موفقیت پلیس در تحول رویکرد از تهدید محوری به جامعه محوری

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱۰	۲۶	۷۴	۲۱۴	۱۴۸	۲۸	فراوانی
۲	۵/۲	۱۴/۸	۴۲/۸	۲۹/۶	۵/۶	فراوانی درصدی

نتایج جدول نشان می‌دهد که بین افزایش مشارکت پلیس و مردم با رویکرد جامعه محوری رابطه‌ای وجود دارد. چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی‌دار است. برای روشن شدن موضوع ابتدا به مفهوم پلیس جامعه محور و ضرورت رویکرد جامعه محوری توجه می‌کنیم. و هر چه رویکرد جامعه محوری در پلیس بیشتر شود، مشارکت پلیس و مردم بیشتر می‌شود. در رویکرد جامعه محوری، سازمان پلیس به جای تکیه صرف بر ابزارهای سنتی سرکوب و اعمال قدرت که لازمه آن تقابل و دوری از جامعه است با کلیه ارکان جامعه مشارکت برقرار و ضمن توسعه ارائه خدمات خود به آن‌ها، از حمایت‌های مختلف مادی و معنوی جامعه در برقراری نظم و امنیت اجتماعی بهره‌مند می‌شود. رویکرد جامعه محوری پلیس اشاره به ارتباط و حمایت دو سویه سازمان پلیس و جامعه دارد. از یک سو سازمان پلیس در تعامل با جامعه، دیدگاه آحاد مختلف مردم در خصوص نیازهای واقعی خود در حوزه نظم و امنیت را می‌سنجد و از نتایج این سنجش در برنامه‌ریزی و ارائه خدمات انتظامی بهتر به مردم استفاده می‌کند. همچنین با مردم بودن و جلب اعتماد عمومی نسبت به سازمان پلیس موجب همکاری و مشارکت عمومی با سازمان پلیس در برقراری نظم و امنیت اجتماعی می‌شود. از سوی دیگر جامعه نیز در مشارکت با سازمان پلیس، دیدگاه‌های مختلف خود را در خصوص نیازهای واقعی حوزه نظم و امنیت به این سازمان منعکس کرده و این سازمان را در تحقق اهداف خدمت‌گزاریش یاری می‌رساند. می‌توان یکی از دلایل اینکه حدود ۲۰ درصد از پاسخگویان، میزان موفقیت پلیس در تحول رویکرد خود از تهدید محوری به جامعه محوری را خیلی کم و کم ارزیابی کرده‌اند، ضعف در آگاهی آن‌ها نسبت به وظایف پلیس و از طرفی ضعف پلیس در گزارش دهی و بدین ترتیب می‌توان رویکرد جامعه محوری پلیس را یک نوع استراتژی سازمان پلیس دانست که بر دو پایه اصلی استوار است. لزوم برقراری تعامل اطلاع‌رسانی دانست پلیس با ارکان مختلف جامعه به منظور امکان خدمت‌گزاری بهتر به مردم و عمومی تلقی نمودن مقوله نظم و امنیت اجتماعی، بنابراین در تحول این رویکرد توجه به اصول آگاه‌سازی عمومی مردم و همچنین اطلاع‌رسانی و گزارش‌دهی راجع به عملکرد نیرو ضروری به نظر می‌رسد. شاید این سؤال پیش بیاید که ضرورت جامعه محوری پلیس چیست؟

ضرورت رویکرد جامعه محوری پلیس در دو سطح جامعه و سازمان پلیس قابل بررسی است. ضرورت رویکرد جامعه محوری پلیس در سطح جامعه را می‌بایست در لزوم مشارکت عمومی جهت استراتژی مهار و کنترل جرم یا همان سیاست جنایی مشارکتی جستجو کرد. سیاست جنایی به لزوم اتخاذ تدابیر و راهکارهای مناسب در جهت کنترل پدیده مجرمانه تأکید دارد. مشخص است که پلیس در دو مرحله پیشگیری از جرم و کشف جرم دارای نقش مهمی در استراتژی کنترل جرم است. از سویی چون مردم می‌توانند در هر یک از این مراحل نقش مهمی را ایفاء نمایند. بنابراین به خوبی نقش مؤثر مشارکت انتظامی مردم با پلیس در کنترل پدیده جنایی روشن می‌شود که این امر به نوبه خود ضرورت رویکرد جامعه محوری پلیس را در انجام وظایف محوله در کنترل جرم آشکار می‌سازد.

۴- میزان اطلاع‌رسانی پلیس از عملکرد خود به مردم چقدر بوده است؟

جدول ۴: میزان اطلاع‌رسانی پلیس از عملکرد خود به مردم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
_____	۱۰	۳۲	۱۲۲	۱۹۸	۹۸	فراوانی
_____	۲	۶/۴	۲۴,۴	۳۹/۶	۲۷/۶	فراوانی درصدی

۵- میزان تاثیر گزارش دهی و اطلاع‌رسانی نیروی انتظامی از عملکرد خود بر جلب مشارکت پلیس و مردم چقدر بوده است؟

جدول ۵: تاثیر گزارش دهی و اطلاع‌رسانی نیروی انتظامی از عملکرد خود بر افزایش مشارکت پلیس و مردم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جهت سوال های پنجم، اینکه
_____	۱۰	۳۲	۱۲۲	۱۹۸	۹۸	فراوانی
_____	۲	۶/۴	۲۴,۴	۳۹/۶	۲۷/۶	فراوانی درصدی

اطلاع‌رسانی پلیس از عملکرد خود به مردم چقدر بوده است؟ و این اطلاع‌رسانی چقدر در جلب مشارکت مردم مؤثر بوده است؟ بین افزایش تعامل پلیس و مردم با گزارش دهی و اطلاع‌رسانی نیروی انتظامی به مردم راجع به عملکرد پلیس رابطه وجود دارد و این یافته حاکی از آن است که تقریباً همه پاسخگویان در حد متوسط و زیاد معتقدند که گزارش دهی و اطلاع‌رسانی نیروی انتظامی به مردم راجع به عملکرد پلیس بر افزایش مشارکت پلیس و مردم مؤثر است و با توجه به نتایج جدول ضریب همبستگی می‌توان نتیجه گرفت که هر چه گزارش دهی و اطلاع‌رسانی نیروی انتظامی بیشتر باشد مشارکت پلیس با مردم نیز بیشتر می‌شود. رابطه مستقیم بالا در فرایند جامعه محوری پلیس کاملاً طبیعی به نظر می‌رسد. زیرا به صورت ساده می‌توان بیان کرد که گزارش دهی نیروی انتظامی راجع به وظایف و عملکرد پلیس موجب افزایش آگاهی و شناخت مردم از پلیس خواهد شد. وقتی که جامعه، هدف پلیس را استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی دید در مرحله اول به پلیس اعتماد می‌کند و ثمره این اعتماد برای جامعه و پلیس بسیار شیرین و شکوهمند است زیرا موجب می‌شود مردم، پلیس و نظام حاکم را از خودشان بدانند و ضمن حمایت و اعتماد متقابل پلیس و مردم و افزایش شناخت جامعه از جایگاه و منزلت پلیس در برنامه‌ها و مأموریت‌های پلیس جهت برقراری نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی مشارکت نمایند.

۶- تأثیر سرعت و صحت عمل مأمورین پلیس بوشهر به چه میزان در کاهش جرائم مؤثر است؟

جدول ۶: تأثیر سرعت و صحت عمل مأمورین نیروی انتظامی بر افزایش مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۴	۱۰	۳۰	۸۲	۱۴۲	۲۳۲	فراوانی
٪۸	۲	۶	۱۶/۴	۲۸/۴	۴۶/۴	فراوانی درصدی

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول می‌توان دریافت که ۲ درصد (۱۰ نفر) از پاسخگویان تأثیر سرعت و صحت عمل مأموران نیروی انتظامی بر افزایش تعامل پلیس و مردم را خیلی کم، ۶ درصد (۳۰ نفر) کم، ۱۶/۴ درصد (۸۲ نفر) متوسط و ۲۸/۴ درصد (۱۴۲ نفر) زیاد ارزیابی کرده‌اند. ۴۶/۴ درصد (۲۳۲ نفر) از پاسخگویان تأثیر سرعت و صحت عمل مأموران نیروی انتظامی بر افزایش تعامل پلیس و مردم را خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. ۸٪ از پاسخگویان به این سؤال پاسخ نداده‌اند.

۷- میزان رضایت مردم از سرعت و صحت عمل مأمورین چقدر است؟

جدول ۷: تأثیر وظایف مردم از سرعت و صحت عمل مأمورین

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۴	۱۰	۳۰	۸۲	۱۴۲	۲۳۲	فراوانی
٪۸	۲	۶	۱۶/۴	۲۸/۴	۴۶/۴	فراوانی درصدی

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول می‌توان دریافت که ۲ درصد (۱۰ نفر) از پاسخگویان تأثیر سرعت و صحت عمل مأموران نیروی انتظامی بر افزایش تعامل پلیس و مردم را خیلی کم، ۶ درصد (۳۰ نفر) کم، ۱۶/۴ درصد (۸۲ نفر) متوسط و ۲۸/۴ درصد (۱۴۲ نفر) زیاد ارزیابی کرده‌اند. ۴۶/۴ درصد (۲۳۲ نفر) از پاسخگویان تأثیر سرعت و صحت عمل مأموران نیروی انتظامی بر افزایش تعامل پلیس و مردم را خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. ۸٪ از پاسخگویان به این سؤال پاسخ نداده‌اند.

۸- تأثیر وظیفه شناسی و آگاهی حرفه‌ای مأموران پلیس بر افزایش مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم به چه

میزان است؟

جدول ۸: تأثیر وظیفه شناسی و آگاهی حرفه‌ای مأموران پلیس بر افزایش مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۲	۸	۲۸	۱۳۴	۱۳۴	۱۹۲	فراوانی
۰.۴٪	۱/۶	۵/۶	۲۶/۸	۲۶/۸	۳۸/۴	فراوانی درصدی

این یافته حاکی از آن است که تقریباً همه پاسخگویان در حد متوسط و زیاد معتقدند که وظیفه شناسی مأموران نیروی انتظامی بر افزایش مشارکت پلیس و مردم مؤثر است و با توجه به نتایج جدول ضریب همبستگی می‌توان نتیجه گرفت که هر چه وظیفه شناسی مأموران نیروی انتظامی بیشتر باشد، مشارکت پلیس با مردم نیز بیشتر می‌شود. جهت بررسی سوال هشتم مبنی بر اینکه با توجه به اطلاعات مندرج در جدول می‌توان دریافت که ۷/۲ درصد از پاسخگویان تأثیر وظیفه شناسی و آگاهی حرفه‌ای مأمورین پلیس بر افزایش مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم خیلی کم و کم ارزیابی کرده‌اند، در حالی که ۲۶/۸ درصد از پاسخگویان تأثیر این عامل را بر افزایش مشارکت پلیس و مردم متوسط و ۶۵/۲ درصد از پاسخگویان، زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی‌دار است پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم با وظیفه شناسی مأموران پلیس رابطه وجود دارد.

۹- جدیت و تلاش مأمورین پلیس شهر بوشهر در جلب مشارکت و کاهش جرائم به چه میزان مؤثر است؟

جدول ۹: تأثیر جدیت و تلاش مأموران پلیس بر جلب مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۸	۱۸	۲۴	۱۰۸	۱۴۸	۱۹۲	فراوانی
۱/۶	۳/۶	۴/۸	۲۱/۶	۲۹/۶	۳۸/۴	فراوانی درصدی

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول می‌توان دریافت که ۸/۴ درصد از پاسخگویان تأثیر جدیت و تلاش مأموران نیروی انتظامی بر افزایش مشارکت پلیس و مردم را خیلی کم و کم ارزیابی کرده‌اند. در حالی که ۲۱/۶ درصد از پاسخگویان تأثیر این عامل را متوسط و ۶۸ درصد زیاد و خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. ۱/۶ درصد از پاسخگویان به این سؤال پاسخ نداده‌اند. با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی‌دار است، پس بین مشارکت افزایش پلیس و مردم با جدیت و تلاش مأموران پلیس رابطه وجود دارد. این یافته حاکی از آن است که تقریباً همه پاسخگویان در حد متوسط و زیاد معتقدند که جدیت و تلاش مأموران پلیس و افزایش مشارکت پلیس و مردم مؤثر است و با توجه به نتایج جدول ضریب همبستگی می‌توان نتیجه گرفت که هر چه جدیت و تلاش مأموران پلیس بیشتر باشد، مشارکت پلیس با مردم نیز بیشتر می‌شود.

۱۰- تاثیر کاهش میزان رابطه بازی و روش‌های مدیریتی ناصحیح مأمورین پلیس شهر بوشهر بر افزایش مشارکت پلیس و مردم به چه میزان است؟

جدول ۱۰: تأثیر کاهش میزان رابطه بازی و روش‌های مدیریتی ناصحیح مأمورین پلیس شهر بوشهر بر افزایش

مشارکت پلیس و مردم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۲۴	۵۴	۴۸	۱۰۰	۵۸	۲۱۶	فراوانی
۴/۸	۱۰/۸	۹/۶	۲۰	۱۱/۶	۴۳/۲	فراوانی درصدی

۴/۸٪ از پاسخگویان به این سوال پاسخ نداده‌اند. با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی‌دار است، پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم با کاهش میزان رابطه بازی و روش‌های مدیریت ناصحیح در کارکنان نیروی انتظامی رابطه وجود دارد. این یافته حاکی از آن است که تقریباً با کمی مسامحه - همه پاسخگویان در حد متوسط و زیاد معتقدند که کاهش میزان در کارکنان نیروی انتظامی بر افزایش تعامل پلیس و مردم مؤثر است و با توجه به نتایج جدول ضریب همبستگی می‌توان نتیجه گرفت که هر چه میزان رابطه بازی و روش‌های ناصحیح مدیریتی در کارکنان نیروی انتظامی کاهش یابد، مشارکت پلیس و مردم نیز بیشتر می‌شود. نوع برداشت مردم جامعه از نیروی انتظامی و مشارکت پلیس و مردم از نظر استقرار امنیت پایدار بسیار حائز اهمیت است. زیرا اگر ارتباط پلیس با مردم به صورت تقابلی صورت پذیرد، در این صورت مردم به پلیس اعتماد نمی‌کنند. و حضور این نیرو، نه تنها باعث امنیت نمی‌گردد بلکه باعث افزایش اضطراب و ترس جامعه می‌شود. لذا ضروری است تا به هر شکل ممکن در جهت افزایش اعتماد مردم به پلیس و برقراری ارتباط مشارکتی بجای ارتباط تقابلی تلاش شود. لذا از جمله عواملی که بر اعتماد مردم به پلیس و روابط مشارکتی آن ضرر وارد می‌سازد؛ بروز جرم در کارکنان پلیس می‌باشد. به خصوص اگر این جرم مستقیماً نسبت به مردم صورت گیرد در این صورت کارکنان پلیس به جای محل امن برای مردم، به مشابه عوامل ظلم در نظر ایشان تلقی می‌گردند. از جمله جرائم مؤثر در کاهش اعتماد مردم به پلیس و کاهنده اقتدار آن، جرم ارتشاء می‌باشد.

۱۱- تأثیر برنامه‌ریزی برای حضور و مشارکت مردم در عرصه‌های امنیتی بر افزایش مشارکت پلیس و مردم به چه میزان است؟

جدول ۱۱: تأثیر برنامه‌ریزی برای حضور و مشارکت مردم در عرصه‌های امنیتی بر افزایش مشارکت پلیس و مردم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱۴	۱۸	۲۶	۱۰۶	۱۳۴	۲۰۲	فراوانی
۲/۸	۳/۳	۵/۲	۲۱/۲	۲۶/۸	۱۰/۴	فراوانی درصدی

این یافته حاکی از آن است که تقریباً همه پاسخگویان در حد متوسط و زیاد معتقدند که برنامه‌ریزی برای حضور و مشارکت مردم در عرصه‌های امنیتی بر افزایش مشارکت پلیس و مردم موثر است. با توجه به نتایج جدول ضریب همبستگی می‌توان نتیجه گرفت که هر چه برنامه‌ریزی برای حضور و مشارکت مردم در عرصه‌های امنیتی به نحوه موثرتری انجام شود، مشارکت پلیس و مردم نیز بیشتر خواهد شد.

۱۲- تأثیر آگاهی مردم در زمینه اختیارات قانونی پلیس بر افزایش مشارکت و کاهش جرائم به چه میزان است؟

جدول ۱۲: تأثیر آگاهی مردم در زمینه اختیارات قانونی پلیس بر افزایش مشارکت و کاهش جرائم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۸	۱۶	۴۶	۱۲۶	۱۶۲	۱۴۰	فراوانی
۱/۶	۳/۲	۹/۲	۲۵/۲	۳۲/۴	۲۸	فراوانی درصدی

با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۹۹٪ معنی‌دار است. پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم با میزان شناخت جامعه از جایگاه و منزلت پلیس رابطه وجود دارد و هر چه میزان جامعه از جایگاه و منزلت پلیس افزایش یابد، مشارکت پلیس و مردم نیز افزایش خواهد یافت.

۱۳- قانون‌گرایی پلیس بر جلب مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم به چه میزان موثر است؟

جدول ۱۳: تأثیر قانون گرای پلیس بر جلب مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۸	۱۸	۳۶	۱۰۸	۱۵۴	۱۷۶	فراوانی
۱/۶	۳/۶	۷/۲	۲۱/۶	۳۰/۸	۳۵/۲	فراوانی درصدی

با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی دار است. پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم در کاهش جرائم با قانون گرای پلیس رابطه وجود دارد. این یافته حاکی از آن است که تقریباً همه پاسخگویان در حد متوسط و زیاد معتقدند که قانون گرای پلیس بر افزایش مشارکت پلیس و مردم مؤثر است، با توجه به نتایج جدول ضریب همبستگی می توان نتیجه گرفت که هر چه قانون گرای پلیس بیشتر باشد، مشارکت پلیس و مردم نیز بیشتر خواهد شد.

۱۴- تأثیر رفتار صحیح کارکنان نیروی انتظامی با مردم در جلب مشارکت و کاهش جرائم به میزان است؟

جدول ۱۴: تأثیر رفتار صحیح کارکنان نیروی انتظامی با مردم در جلب مشارکت و کاهش جرائم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱۰	۳۸	۳۸	۹۴	۹۲	۲۲۸	فراوانی
۲	۷/۶	۷/۶	۱۸/۸	۱۸/۴	۴۵/۶	فراوانی درصدی

با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی دار است. پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم و رفتار صحیح کارکنان رابطه وجود دارد. این یافته حاکی از آن است که تقریباً بیشتر پاسخگویان در حد متوسط و زیاد معتقدند که رفتار صحیح کارکنان پلیس با مردم بر افزایش مشارکت پلیس و مردم مؤثر است. با توجه به نتایج جدول ضریب همبستگی می توان نتیجه گرفت که هر چه رفتار کارکنان پلیس با مردم، اسلامی و قانونی (رفتار صحیح) باشد، مشارکت مردم و پلیس نیز بیشتر خواهد شد.

۱۵- اقتدار پلیس در راستای مأموریت های محوله تا چه میزان بر مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم مؤثر است؟

جدول ۱۵: تأثیر اقتدار پلیس در راستای مأموریت های محوله در کاهش جرائم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱۰	۸	۲۴	۹۰	۲۰۲	۱۶۴	فراوانی
۲	۱/۶	۴/۸	۱۸	۴۰/۴	۳۲/۸	فراوانی درصدی

با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۹۹٪ معنی دار است. پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم و کاهش جرائم با اقتدار پلیس در راستای مأموریت‌های محوله رابطه وجود دارد و هر چه اقتدار پلیس بیشتر باشد مشارکت مردم بیشتر و کاهش جرائم در پی خواهد داشت.

۱۶- آگاهی مردم در زمینه اختیارات قانونی پلیس در افزایش مشارکت و کاهش جرائم به چه میزان موثر است؟

جدول ۱۶: تأثیر آگاهی مردم در زمینه اختیارات قانونی پلیس در افزایش مشارکت و کاهش جرائم

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۶	۶	۲۲	۸۶	۱۹۰	۱۸۸	فراوانی
۱/۲	۱/۲	۴/۴	۱۷/۲	۳۸	۳۷/۶	فراوانی درصدی

با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۹۹٪ معنی دار است. پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم با آگاهی دادن به مردم در زمینه حوزه اختیارات مأموران نیروی انتظامی رابطه وجود دارد. این یافته حاکی از آن است که تقریباً همه پاسخگویان در حد متوسط و زیاد معتقدند که آگاهی دادن به مردم در زمینه حوزه اختیارات مأموران نیروی انتظامی بر افزایش مشارکت پلیس و مردم مؤثر است. با توجه به نتایج جدول ضریب همبستگی می‌توان نتیجه گرفت که هر چه آگاهی دادن به مردم در زمینه حوزه اختیارات مأموران نیروی انتظامی به نحو مؤثرتری انجام شود، مشارکت پلیس و مردم نیز بیشتر خواهد بود.

۱۷- وجود اخلاق اسلامی درون بدنه نیروی انتظامی تا چه میزان در مشارکت مردم با پلیس موثر است؟

جدول ۱۷: تأثیر وجود اخلاق اسلامی درون بدنه نیروی انتظامی در مشارکت مردم با پلیس

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	

۱۰	۶	۱۰	۹۰	۱۱۸	۱۶۶	فراوانی
۲	۱/۲	۲	۱۸	۲۳/۶	۵۳/۲	فراوانی درصدی

با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی دار است. پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم با میزان وجود اخلاق اسلامی درون (کارکنان و سازمان) پلیس رابطه وجود دارد و هر چه ارزش‌ها و فضیلت‌های اخلاقی در کارکنان پلیس توسعه یافته و فراگیرتر شود، مشارکت پلیس و مردم نیز بیشتر خواهد بود.

۱۸- اینکه مردم، پلیس و نظام حاکم را از خودشان بدانند، تا چه میزان در مشارکت مردم و پلیس مؤثر است؟

جدول ۱۸: تأثیر اینکه مردم، پلیس و نظام حاکم را از خودشان بدانند، در جلب مشارکت

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۱۰	۴	۸	۶۰	۱۵۸	۲۶۰	فراوانی
۲	٪۰۸	۱/۶	۱۲	۳۱/۶	۵۲	فراوانی درصدی

با توجه به نتایج جدول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی دار است. پس بین افزایش مشارکت پلیس و مردم با میزان عقیده همبستگی مردم با پلیس و نظام حاکم رابطه وجود دارد و هر چه این عقیده همبستگی در سطوح مردم، پلیس و نظام حاکم افزایش یابد، مشارکت پلیس و مردم نیز بیشتر می‌شود. یکی از متغیرهای مستقل که موجب تأثیر بر میزان مشارکت پلیس و مردم می‌شود، عقیده همبستگی بین مردم، پلیس و نظام حاکم است که ما برای روشن شدن مطلب آن را همبستگی ملی می‌نامیم. و به مفهوم، عوامل، آسیب شناسی و رابطه بین همبستگی ملی و مشارکت پلیس و مردم به اختصار اشاره می‌کنیم.

۱۹- به نظر شما مردم تا چه اندازه به پلیس اعتماد دارند؟

جدول ۱۹: میزان اعتماد مردم به پلیس از دیدگاه پاسخگویان

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۶	۶۰	۸۸	۲۰۴	۸۸	۵۲	فراوانی

۱/۲	۱۲	۱۷/۶	۴۰/۸	۱۷/۶	۱۰/۴	فراوانی درصدی
-----	----	------	------	------	------	------------------

با توجه به اطلاعات مندرج می‌توان دریافت که ۱۲ درصد (۶۰ نفر) از پاسخگویان میزان اعتماد مردم به نیروی انتظامی را در حد خیلی کم، ۱۷/۶ درصد (۸۸ نفر) کم، ۴۰/۸ درصد (۲۰۴ نفر) این میزان را متوسط و ۱۷/۶ درصد (۸۸ نفر) از پاسخگویان میزان اعتماد مردم به نیروی انتظامی را زیاد و ۱۰/۴ درصد (۵۲ نفر) خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند. ۱/۲ درصد (۶ نفر) از پاسخگویان به این سؤال پاسخ نداده‌اند.

۲۰- به نظر شما مردم بوشهر تا چه اندازه پلیس را حامی خود می‌دانند؟

جدول ۲۰: میزان حمایت پلیس از مردم از دیدگاه پاسخگویان

بدون پاسخ	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۳	۲۱	۳۱	۹۳	۱۳۸	۶۶	فراوانی
۱/۲	۸/۴	۱۲/۴	۳۷/۲	۲۷/۶	۱۳/۲	فراوانی درصدی

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول می‌توان دریافت که ۲۰/۸ درصد از پاسخگویان میزان حمایت نیروی انتظامی از مردم را در حد خیلی کم و کم ارزیابی کرده‌اند. در حالی که ۳۷/۲ درصد از پاسخگویان این میزان را متوسط و ۴۰/۸ درصد نیز زیاد ارزیابی کرده‌اند. ۱/۲ درصد از پاسخگویان به این سؤال پاسخ نداده‌اند. با توجه به نتایج جداول چون مقدار ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹٪ معنی‌دار است، پس بین افزایش تعامل پلیس و مردم با میزان حمایت پلیس از مردم رابطه وجود دارد و هر چه میزان حمایت پلیس از مردم افزایش یابد، تعامل پلیس و مردم نیز بیشتر خواهد شد. چرا حدود ۲۰٪ از پاسخگویان میزان حمایت پلیس از مردم را خیلی کم و کم ارزیابی کرده‌اند؟ اولین پاسخ این است که پلیس وظایف خود را از نظر کمی و کیفی به خوبی انجام نداده است. (البته این موضوع خود به صورت علمی نیاز به بررسی بیشتری دارد) ممکن است در هنگام انجام وظایف قوانین را رعایت نمایند در نتیجه حقوق شهروندان ضایع شود، به ویژه در انجام وظایف بند ۸ ماده ۴ قانون ناجا، موازین شرعی و قانونی در بازرسی، ضبط و توقیف، دستگیری و بازداشت حتماً باید رعایت شود. عدم حمایت قانونی پلیس از مردم موجب سلب اعتماد آن‌ها می‌شود و در نتیجه مشارکت و تعامل با پلیس کاهش می‌یابد. چه اقداماتی برای حمایت پلیس از مردم باید انجام داد؟ اولین اقدام اجرای کامل وظایف و مأموریت‌های محوله است، اقدامات بعدی عبارت‌اند از: قانونمندی پلیس، آموزش پلیس، تربیت دینی پلیس، نظارت بر پلیس، حضور گسترده پلیس و پیشگیری از وقوع جرم، تأمین امنیت اخلاقی جامعه با برخورد مدبرانه و هوشمندانه، افزایش احساس مسئولیت در قبال مردم در حد نثار جان در راه حمایت از مردم. چگونه باید بدانیم حمایت قانونی پلیس از مردم انجام شده است؟

الف- ارزیابی رضایتمندی مردم از عملکرد پلیس

ب- ارزیابی رفتار و گفتار اسلامی پلیس

ج- ارزیابی پاسخگویی پلیس

د- خدمت‌گزاری و احترام پلیس به مردم

چرا حمایت پلیس از مردم باعث افزایش مشارکت می‌شود؟ حمایت از مردم به صورت قانونی، موجب استقرار نظم و امنیت و حمایت مردم از پلیس را در پی دارد. با این شرایط همبستگی مردم و پلیس جهت رسیدن به هدف (نظم و امنیت) افزایش و در نتیجه مشارکت پلیس و مردم نیز افزایش خواهد یافت.

جهت بررسی اینکه تاثیر مشارکت مردم و پلیس در راستای کاهش جرائم با متغیرهای مستقل رابطه وجود دارد یا خیر؟ آن را به صورت فرضیه آماری حساب نمودیم که همه فرضیه‌ها نشان داد که بین متغیرهای وابسته و مستقل رابطه معنایی در سطح نسبتاً بالایی وجود دارد.

نتایج

امروزه در کشورهایی که دارای یک سیاست جنایی پویا و روزآمد هستند. سازمان‌های پلیسی بر اساس یک رویکرد جامعه محور به جای تکیه بر ابزارها و روش‌های سنتی سرکوب‌گرانه و قهر آمیز در برخورد با بزه کاری در سایه برقراری تعامل گسترده و سازنده با همه ارکان جامعه به ویژه مردم و نهادهای اجتماعی از حمایت‌های مادی و معنوی جامعه در برقراری نظم عمومی و امنیت اجتماعی می‌شوند. چنین تعاملی، همانا نمادی بارز از مفهوم سیاست جنایی مشارکتی است. در واقع، رویکرد جامعه محور پلیس در پیشگیری از جرم، مبتنی بر این باور است که مقوله نظم و امنیت جامعه، مفاهیمی عمومی و از ضروریات زندگی اجتماعی بشر هستند، بنابراین؛ دستیابی به آن‌ها نیز، نیازمند همکاری مشترک بین پلیس و جامعه است.

جهت گیری‌ها، چشم‌انداز آینده و برنامه‌های تحول ساز در نیروی انتظامی، نشان می‌دهد که ناجا اصولی را به عنوان مبانی حاکم بر امنیت عمومی پذیرفته است که مهم‌ترین آن‌ها از دیدگاه سیاست جنایی مشارکتی عبارت‌اند از: اصل جامعه محوری، اصل پیشگیری، اصل پویایی و انعطاف، اصل رویکرد علمی و تخصصی، اصل مشارکت و نظارت همگانی و اصل نوسازی. نیروی انتظامی با راهنما قرار دادن اصل فوق، ضمن باز تعریف مفاهیم بنیادین نظم و امنیت و با بینشی مبتنی بر مدیریت و تفکر راهبردی و جامعه شناسی نظم و تحول، به باز مهندسی جدید مجموعه پرداخته و با اتخاذ نگرش ایجابی، جامعه محور مبتنی بر پیشگیری و کنترل اجتماعی- انتظامی، به نهادینه سازی نظم و امنیت همت گماشته است. تغییر در عرصه جرائم از جمله افزایش کمی جرائم و ناهنجاری‌ها، سازمان یافتگی جرائم، کاهش سن مجریان، گسترش جرائم در فضای مجازی، افزایش ارتکاب جرائم توسط زنان، موجب شده است تا پلیس در اجرای وظایف و مسئولیت های خود، با توجه به تغییرات اجتماعی، نیازها و شرایط جدید انعطاف پذیر باشد و ساز و کارهای خود را متناسب نماید. مهم‌ترین تغییری که در این ارتباط قابل طرح است تغییر در پیش فرض پلیس نسبت به فعالیت خود می‌باشد، یعنی تغییر رویکرد از پلیس تهدید محور به پلیس جامعه محور است.

طی سال‌های اخیر، با گرایش پلیس به رویکرد جامعه محوری چشم‌انداز امیدوار کننده‌ای در روابط پلیس - مردم رقم خورده است. نیروی انتظامی در رویکرد جدید خویش، ضمن کوشش برای انجام هر چه مطلوب تر، سریع تر و به هنگام خدمات پلیسی خود، درصدد است تا بخشی از وظایف خود را از طریق مردم و توسط آن‌ها انجام دهد. برای این منظور ساماندهی مشارکت‌های مردمی، حمایت از تشکل‌های غیردولتی برقراری و تعمیق ارتباط با بخش‌های مختلف جامعه و دستگاه‌ها از راهبردهای اساسی ناجا است. در رویکرد جدید، تلاش بر آن است که مردم بیش از گذشته، به نیروی انتظامی اقبال و اعتماد کرده و رابطه خود را صرفاً محدود به موارد وقوع جرم نکنند. این تعامل می‌بایست در همه ابعاد و زمینه‌ها، از جمله پیشگیری از وقوع جرم، مقابله با آسیب‌ها و

ناهنجاری‌ها، اجرای قانون، برقراری نظم، حفظ امنیت و امین قلمداد کردن پلیس در ارتباط با خود و خانواده نیز گسترش می‌یابد. برخی تغییراتی که در ساختار پلیس مناسب با تغییرات در عرصه اجتماعی و به تبع آن در عرصه جرائم ایجاد شده عبارت‌اند از: تخصصی شدن امور پلیسی، گسترش واحدهای پیشگیری از جرم و توسعه واحدهای پلیس زن.

در راستای مراجعه منطقی با تحولاتی که در عرصه زندگی اجتماعی رخ داده است، ضرورت ایجاد تحول، همگامی و فراتر از آن اشراف بر تحولات مؤثر در مأموریت‌ها، یک اصل انکارناپذیر است. از این رو، سلسله اقداماتی شامل: انجام تحقیقات راهبردی، تدوین خط مشی‌ها و طرح‌ها، سازماندهی، طبقه‌بندی و ارزشیابی مشاغل، برنامه‌ریزی، طراحی و بهینه‌سازی سامانه‌ها و روش‌های توسعه و بهبود فرماندهی و مدیریت در دستور کار نیروی انتظامی قرار گرفت که می‌توان به مهم‌ترین اقدامات انجام شده به شرح زیر اشاره کرد.

۱- تجدید نظر در ساختار ناجا و هویت آن با ایجاد دوره‌های جدید تخصصی ۲- راه‌اندازی فرماندهی مرزبانی و تشکیل هنگ‌های مرزی و پایگاه‌های دریابانی ۳- گسترش واحدهای انتظامی و خدمات انتظامی ۴- بازنگری در سازماندهی کلانتری‌ها ۵- سازماندهی پلیس‌های تخصصی ۶- بازنگری در ساختار دانشگاه علوم انتظامی، تصویب و تأسیس پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ۷- تصویب رسته‌های موجود، تعریف رسته‌های جدید و اعمال رسته بندی متناسب با مأموریت‌ها ۸- سازماندهی و تقویت یگان‌های ویژه پاسداران و یگان امداد ۹- تهیه و تدوین لایحه استخدامی ناجا ۱۰- ابلاغ دکترین حوزه اجتماعی ناجا ۱۱- ابلاغ سند راهبردی تحقیقات و مطالعات ناجا ۱۲- تهیه برنامه‌های سالانه و پنج ساله ۱۳- اجرای نظارت ستادی ۱۴- اجرای طرح مدیریت کیفیت در نیروی انتظامی (مکنا) ۱۵- طرح‌های استاندار سازی رفتار کارکنان

پلیس در نقش ضابط قضایی عهده‌دار امر پیشگیری انتظامی است و در چارچوب قانون و بر اساس سیاست کیفری عمل می‌کند. اما وظیفه پلیس در بحث پیشگیری محدود به این سطح از پیشگیری نیست بلکه بر اساس بند ۱۸ از ماده ۴ قانون ناجا، پلیس همگام با سایر سازمان‌ها و در تعامل جدی با آن‌ها زمینه‌های اقدامات فرهنگی را در جهت کاهش جرائم فراهم می‌آورد. نیروی انتظامی با تکیه بر اصول حاکم بر امنیت عمومی، کوشش نموده است، زمینه حضور جدی در جامعه و مشارکت هر چه بیشتر مردم در برقراری نظم و امنیت عمومی را فراهم آورد. برخی از اقدامات اجتماعی پلیس در راستای پیشگیری اجتماعی از جرم به شرح زیر است:

۱- تعامل با مراکز دولتی با هدف استفاده از توانمندی‌های بالقوه و بالفعل آن‌ها در راستای مأموریت‌های مشارکتی ناجا؛

۲- تعامل با تشکل‌های غیردولتی؛

۳- مشارکت با اقشار اجتماعی؛

۴- ایجاد مراکز مشاوره و مددکاری و ارائه مشاوره‌های روان‌شناختی و انتظامی؛

۵- فرهنگ‌سازی و ارائه آموزش‌های همگانی و ساخت و تولید محصولات سمعی و بصری؛

۶- اطلاع‌رسانی دقیق از اقدامات پلیس.

نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، برنامه ملی پیشگیری انتظامی از جرم را بر اساس مبانی نظری بومی و آموزه‌های دینی و ارزش‌های اخلاقی تهیه نموده است. تمرکز این برنامه بر شناسایی عوامل زیر بنایی جرم و چگونگی تأثیرگذاری سازوکارهای انتظامی بر این عوامل است.

برنامه ملی پیشگیری انتظامی از جرم در صدد احیای ظرفیت‌های موجود در بسترهای اجتماع و نهادهای مدنی برای خنثی کردن یا تضعیف متغیرهای تأثیرگذار بر جرم است. این برنامه ملی با تأکید بر رویکرد چند نهادی به پیشگیری از جرم با دیگر برنامه‌های پیشگیری اجتماعی و قضایی هماهنگ و متناسب است. در برنامه پیشگیری انتظامی از جرم، حقوق و آزادی‌های مشروع قانونی افراد جامعه رعایت شده و با ویژگی‌های خاص اقلیتی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مناطق مختلف کشور انطباق پذیر است.

با اجرای طرح مدیریت کیفیت در نیروی انتظامی، استانداردهای پیشگیری از جرم تعریف و در سه بخش استانداردهای مربوط به مدیریت پیشگیری از جرم، استانداردهای مربوط به سازماندهی و استانداردهای مربوط به عملیات پیشگیری از جرم تدوین شده‌اند.

بر اساس بند ششم سند چشم‌انداز ۲۰ ساله نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، یکی از ویژگی‌های ناجا در افق سال ۱۴۰۴ هجری شمسی، تأمین‌کننده مشارکت مؤثر و همگانی مردم در استقرار امنیت پایدار و توانا در به‌کارگیری توان بسیج مردمی و سازمان دهنده فصل مشترک مأموریت‌های نیروی مقاومت و ناجا است. در این راستا نیروی انتظامی برنامه‌های مختلفی را برای مشارکت هدفمند و مؤثر مردم در تأمین امنیت پایدار کشور طراحی و اجرا کرده است. بخشی از این برنامه‌ها مربوط به برون سپاری خدمات انتظامی به مؤسسات دولتی یا غیردولتی با نظارت ناجا است. برون سپاری خدمات انتظامی، ضمن اینکه نقش مردم در تأمین امنیت را برجسته می‌کند، موجب رهاسازی منابع انسانی و مادی نیروی انتظامی در بخش‌های خدماتی و تمرکز بر وظایف امنیتی، پیشگیری و کشف جرائم می‌شود که وظایف اصلی و مهم ناجا است. بخش دیگر از مشارکت مردم در تولید امنیت مربوط به همکاری داوطلبانه مردم در برنامه‌های انتظامی، ترافیکی و نظارتی پلیس است. در بخش دیگر این مشارکت‌ها، پلیس با ارائه آموزش‌های همگانی یا ارائه مشاوره و مددکاری اجتماعی موجب پیشگیری از جرائم و آسیب‌های اجتماعی می‌شود.

تحقق راهبرد جامعه محوری در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که با گسترش و مشارکت و تعامل فعال شهروندان با پلیس شکل می‌گیرد بیشتر بر عهده معاونت اجتماعی است.

نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال ۱۳۸۵ مدیریت پلیس در کشورمان و به تبع آن پلیس بوشهر با بازسازی و مهندسی جدید امور پلیس و تغییر مدیریت پلیس از رویکرد تهدید محوری به جامعه محوری، فصل جدیدی از نوسازی و ایجاد زمینه‌های مناسب را برای تبیین، درک و عملیاتی شدن فرآیندهای الگو و رویکرد پلیس جامعه محور آغاز کرد. با اجرای طرح‌ها و برنامه‌هایی چون مرکز فوریت‌های پلیس ۱۱۰، مرکز نظارت همگانی (۱۹۷)، ایجاد مرکز انتظام پلیس پیشگیری ناجا، پلیس محله (نگهبان محله)، همیاران پلیس، پلیس افتخاری، معاونت اجتماعی ناجا، طراحی و برنامه‌ریزی و برگزاری هفته نیروی انتظامی، ایجاد مراکز تحقیقات کاربردی، اجرای طرح مدیریت کیفیت نیروی انتظامی (مکنا) زمینه‌های درک، فهم و اجرایی شدن رویکرد پلیس جامعه محور در ایران محقق شده است. هر چند رویکرد جدید پلیس ایران (جامعه محوری)، افزایش احساس امنیت در جامعه، پیشگیری از وقوع جرم و ارائه خدمات مطلوب انتظامی به مردم را در پی داشته است، و با بررسی‌های به عمل آمده از سال ۸۵ الی ۹۲ شاهد کاهش نسبی جرائم در شهر بوشهر بوده‌ایم و بطوریکه در حوزه پلیس‌راه و راهور میانگین ۱۱/۷ درصد کاهش تخلفات و جرائم رانندگی، در حوزه جرائم خشن اعم از قتل، جرح و چاقوکشی ۱۰/۵ درصد کاهش، سرقت ۳/۴ درصد کاهش شاهد هستیم و با مشارکت مردم از سال‌های ۸۵ الی ۹۲، ۱۰۰ درصد کشفیات جرائم در شهر بوشهر شاهد بوده‌ایم، اما برای رسیدن به اهداف اصلی رویکرد پلیس جامعه محور باید برنامه‌ریزی و سازماندهی راهبردی داشت تا نتایج بهتری به دست آید.

پیشنهادها

بر اساس نتایج حاصل از تحقیق و برای تثبیت نظام پلیس جامعه محور با تأکید بر پیشگیری از جرم پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود.

الف) در زمینه رویکردهای پلیسی:

- ۱- پیشگیری اجتماعی به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که نقش سازمان‌ها و نهادهای مردمی در پیشگیری اجتماعی تبیین و معین شود.
 - ۲- تخصص و حرفه‌گرایی پلیس فعلی که با رویکرد انتظامی است، باید جای خود را به پلیس حرفه‌ای جامعه محور پیشگیری کننده از جرم و تکريم کننده ارباب رجوع داده و نهادینه شود.
 - ۳- از طریق استفاده و توسعه تجهیزات و فناوری، پیشگیری وضعی در پلیس جامعه محور پیشگیری کننده از جرم تقویت شود.
 - ۴- روش‌های مقابله‌ای در پلیس جامعه محور پیشگیری کننده از جرم به حداقل ممکن کاهش یابد و رفتارهای پیش‌بینی و پیشگیری اجتماعی به جای رفتارهای پیشگیرانه انتظامی، نهادینه شود.
- ب) در زمینه مؤلفه‌های ساختاری:

- ۱- نیروی انتظامی سازوکاری را برای تدوین و تصویب ساختار پلیس جامعه محور در دستور کار قرار دهد.
 - مرکز نظارت همگانی (۱۹۷)، به منظور تعمیم نظارت مردمی و تسریع پاسخ‌گویی در سراسر کشور، به طور مستمر تا آخرین راه تقویت و گسترش یابد.
 - ۳- به کارگیری پلیس زن در سازمان و تشکیلات پلیس پیشگیری به ویژه کلانتری‌ها برای ارائه خدمات پیشگیری انتظامی، قضایی و ... به بانوان کودکان و نوجوانان و مشارکت مؤثر آنان در پیشگیری از جرم.
 - ۴- ظرفیت سازی، ایجاد فرصت مناسب برای اقشار مختلف اجتماعی، سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم نهاد با تأکید بر اهمیت نقش خانواده و محله در پیشگیری از جرم و آسیب‌های اجتماعی.
 - ۵- شایسته سالاری از عوامل مؤثر در تصدی مشاغل در پلیس جامعه محور است، بنابراین بر اساس برنامه‌ریزی مدون نسبت به شایسته‌گزینی در نیروی انتظامی اقدام شود.
 - ۶- نسبت به آموزش و فرهنگ‌سازی در خصوص نهادینه کردن وظایف پلیس جامعه محور پیشگیری کننده از جرم برای آحاد مردم و کارکنان پلیس اقدام شود.
 - ۷- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای هم سو کردن، استمرار و وحدت اهداف پیشگیرانه پلیس جامعه محور با سازمان‌های دیگر انجام شود.
 - ۸- به منظور افزایش رضایت مردم، تعادل بین ساختار و مأموریت‌های صف و ستاد ایجاد شود.
 - ۹- توجه به علم، نوآوری، خلاقیت، فرهنگ سازمانی نهادینه شده دانش بومی و به کارگیری نتایج آن در مأموریت‌های ناجا به عنوان یکی از گفتمان‌های اصلی فرماندهان تداوم و تقویت شود.
- ج) در زمینه ویژگی‌های فردی:

- ۱- نیروی انتظامی با استفاده از کارشناسان خبره علمی و انتظامی، ترجیحاً دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها در رشته‌های مورد نیاز خود را که دارای روابط عمومی مطلوب، قدرت مشارکت، تعامل اجتماعی، متعهد، دارای قدرت حل مسئله و با انگیزه کافی، قدرت بیان، اخلاق و رفتار اسلامی، خود کنترل، متعهد و برنامه‌ریز را از طریق عضو یابی گزینش، استخدام و به کارگیری نماید.
- ۲- در به کارگیری نیروها در امر پیشگیری از جرم، به نیروهای جوان که دارای شرایط تأثیرگذار در امر جامعه محوری هستند، توجه بیشتری شود.

د) اقدامات آموزشی و اطلاع‌رسانی:

- ۱- آموزش پیشگیری از جرم برای تربیت پلیس جامعه محور از اولویت‌ها بوده و توسعه یابد.
- ۲- دوره‌های آموزشی استانداردسازی رفتار پلیس در همه سطوح به ویژه کارکنان واحدهای صفی توسعه یافته و منجر به تغییر الگوی رفتار کارکنان پلیس شود.
- ۳- آموزش همگانی برای ایجاد مشارکت به منظور هم سو کردن مردم و پلیس در پیشگیری از جرم در سطوح سازمان‌های دولتی و سازمان‌های مردم نهاد و مردم توسعه یابد.
- ۴- تعمیق و گسترش خدمات مشاوره و مددکاری اجتماعی به عموم مردم از طریق فناوری های جدید ارتباطی.
- ۵- نوآوری در اطلاع‌رسانی تاکتیکی و پوشش خبری مأموریت‌ها، وظایف و مصوبات نیروی انتظامی از طریق رسانه‌ها و شبکه‌های اطلاع‌رسانی.

مراجع

- ۱- بابایی، محمد علی و علی جیبیان، (۱۳۸۸)، تعامل پلیس با نهادهای جامعه‌ی در پیشگیری از جرم (با تأکید بر نظارت شخصی ثالث) فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، سال سوم، شماره هفتم.
- ۲- جمشیدی، علیرضا، (۱۳۸۶)، بررسی رویکرد مشارکتی در سیاست جنایی ایران، رساله دکتری.
- ۳- حسینی، سید رسول، (۱۳۸۸)، جایگاه پلیس در سیاست جنایی مشارکتی، پایان‌نامه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه تهران پردیس قم.
- ۴- رحمانی پناه، علی، (۱۳۸۷)، مشارکت عمومی در ناجا، تهران: معاونت تربیت و آموزش ناجا، چ اول.
- فتح الهی، سید سیامک، (۱۳۷۶)، جایگاه مشارکت مردم در سیاست جنایی سازمان ملل، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس.
- ۵- قماشچی، فردوس، (۱۳۸۸)، مشاوره و مددکاری اجتماعی و پلیس، تهران: معاونت آموزش ناجا، چ اول.
- ۶- محمد نسل، غلامرضا، (۱۳۸۷)، بررسی پلیس و سیاست جنایی پیشگیرانه، رساله دکتری.
- ۷- نجفی ابرنآبادی، علی حسین و هاشم بیکی، حمید، (۱۳۹۰)، دانشنامه جرم‌شناسی، تهران: گنج دانش، چ دوم.
- ۸- وروایی، اکبر، (۱۳۸۸)، بررسی اثربخشی الگوهای پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم، فصلنامه انتظام اجتماعی، سال اول، شماره اول.